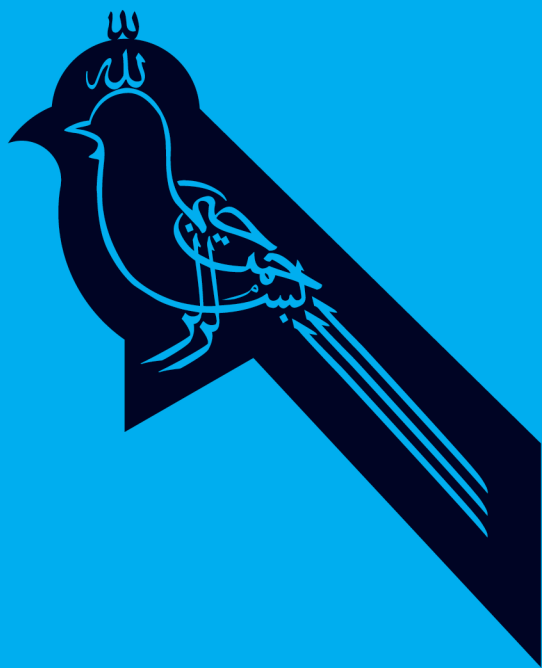








مجموعه گُل

چهل حدیث همنشینی و دوستی

تهیه و تدوین: اداره امور فرهنگی آستان قدس رضوی

نویسنده: جواد محدثی

طراح جلد: رضا باباجانی

صفحه آرایی: محمود بازدار

ناشر: انتشارات قدس رضوی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۰

شمارگان: ۳۰۰۰

چاپ: مؤسسه فرهنگی قدس

شابک:

نشانی تهیه کننده: مشهد، حرم مطهر، صحن جامع رضوی،

تلفن: ۰۵۱۱-۲۰۰۲۵۶۷

ضلع غربی، اداره امور فرهنگی

صندوق پستی: ۹۱۷۳۵-۳۵۱

حق چاپ محفوظ است.

مجموعه گل

۱	معیار شناخت
۲	دوستی مکتبی
۳	بهترین دوستان
۴	ناتوان ترین مردم
۵	دوستان قدیمی
۶	امتحان دوستی
۷	نشانه ی عقل
۸	معاشرت با بزرگان
۹	آیین دوستی
۱۰	دوست راهنما
۱۱	عطر دوستی
۱۲	وصله مناسب
۱۳	دوست واقعی
۱۴	ملاک های هم نشین
۱۵	هم نشینی با نیکان
۱۶	معیار دوست خوب
۱۷	دوستان نامناسب
۱۸	بدترین دوستان
۱۹	... هم نشین مباش
۲۰	دوستی هرگز!

مجموعه گل

۲۱	مهربانی و دوستی
۲۲	بهره‌های دوستی
۲۳	ابراز مهر و علاقه
۲۴	حق هم‌نشین
۲۵	مراعات حقوق
۲۶	رسم رفاقت
۲۷	انصاف و مواسات
۲۸	مردمی بودن
۲۹	خوش‌رویی در برخورد
۳۰	دوستی‌های ناپایدار
۳۱	هم‌نشینان بد
۳۲	 پرهیز کن
۳۳	افزایش دوستان
۳۴	آفت دوستی
۳۵	امتحان شناخت
۳۶	عیبجویان
۳۷	مهار خشم
۳۸	آداب معاشرت
۳۹	غریب کیست؟
۴۰	مرز دوستی و دشمنی

پیشگفتار

قدر «مجموعه ی گل» مرغ سحر داند و بس...

کلام خاندان عصمت و طهارت علیهم السلام چونان
آفتابی است که زیستن بشر در ظل انوار آن، رنگی
آسمانی می گیرد و طعمی الهی می یابد.
پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و ائمه ی اطهار علیهم السلام، روشنگران
طریق سعادتند و با هدایت های آن بزرگواران،
گام های موفقیت و سعادت را در زمینه های
مختلف زندگی می توان برداشت.

«مجموعه ی گل» عنوان کلی کتب احادیث
موضوعی است که به همت محققان و نویسندگان
دینی گرد آمده است. در هر کدام از آن به موضوعی
خاص پرداخته شده که زوایای مختلف آن از منظر
دین مورد مذاقه قرار گرفته است.

در این مجموعه سعی شده است کاربردی ترین
موضوعات و مباحثی که نیاز بیشتر جامعه است ارائه
شود. و همچنین تلاش شده تا احادیثی مطرح شود
که از حیث سند متقن باشد.

امید است مجموعه ی حاضر، بهانه ای شود تا
فعالیت های گسترده ای در نشر آموزه های خاندان
نور علیهم السلام انجام گیرد و جامعه اسلامی سرشار از
معارف بلند اهل بیت علیهم السلام گردد.

آستان قدس رضوی

معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی

اداره امور فرهنگی

مقدمه

دوستی و معاشرت با مردم، لازمه زندگی است. انسان‌های بی‌دوست و منزوی و گوشه‌گیر، دچار افسردگی روحی می‌شوند و همیشه احساس تنهایی و بی‌پناهی می‌کنند.

در آموزه‌های دینی ما، بر دوستی و محبت و مهرورزی با دیگران بسیار تأکید شده و معیارهایی هم برای این‌گونه معاشرت‌های دوستانه و روابط، بیان شده است.

وقتی پیامبر خدا ﷺ، دوستی و مودت با دیگران را نیمی از دین می‌داند،^۱ و امام علی (ع) دوستی و مهرورزی را سرآغاز خردمندی می‌شمارد،^۲ اهمیت این مساله روشن می‌گردد.

اما همه سخن در این است که با چه کسانی باید دوستی کرد؟ از معاشرت با چه افرادی باید پرهیز داشت؟ نشانه‌های دوست واقعی و صمیمی چیست؟ پایه دوستی‌ها و رابطه‌ها بر چه چیزی استوار باشد؟ تاثیر معاشرت با افراد نیک و بد، بر فکر و اخلاق و عمل و دنیا و آخرت ما چیست؟ چگونه دوستان واقعی را بشناسیم؟ حد و حدود و راه و رسم دوستی کدام است؟

در ضرب المثل‌های قدیم گفته‌اند:

تو اول بگو با کیان زیستی

پس آنکه بگویم که تو کیستی

۱- التودد نصف الدین (بحار الانوار ، ج ۷۱، ص ۳۹۲)

۲- اول العقل التودد (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۳۸۴)

این نشان دهنده عمق تاثیر دوستان و هم‌نشینان بر افکار و شخصیت و عملکرد ماست و هر کس را از راه دوستانش می‌توان شناخت، چرا که در روابط دوستی، اشخاص با همرنگ‌ها و هم‌شکل‌های خود انس می‌گیرند.

کبوتر با کبوتر، باز با باز

کند هم جنس با هم جنس پرواز

سعدی در گلستان در مورد این تاثیر پذیری از هم‌نشین، شعر معروفی دارد که برگرفته از مضامین روایات است. می‌گوید: در حمام، گل خوشبویی از دست دوستی دریافت کردم و از بوی خوش آن تعجب کردم در جواب گفت:

بگفتا من گلی ناچیز بودم

ولیکن مدتی با گل نشستم

کمال هم‌نشین در من اثر کرد

وگر نه من همان خاکم که هستم

در تمثیلات حدیثی هم این‌گونه نمونه‌ها بیان شده است و در تعبیر زیبای حضرت رسول ﷺ است که دوست خوب مثل عطر فروش است که اگر به مغازه او بروید، هر چند که به شما عطر نزنند، ولی فضای معطر دکانش شما را هم خوشبو می‌کند. و هم‌نشین بد مانند مغازه آهنگری است که هر چند جرقه‌ای از کوره‌ی آهنگری لباس تو را نسوزاند، ولی بوی دود و دم مغازه‌ی او را می‌گیری.^۱

ارتباط دوستانه میان افراد و هم‌نشینی و انس با یکدیگر، در روایات و اخلاق آنان تاثیر عجیبی

دارد. افکار خوب و بد، اخلاق صالح یا ناپسند، روحیات مثبت یا منفی اغلب از رهگذر هم‌نشینی‌ها و رفاقت‌ها به انسان سرایت می‌کند. از این رو باید معیارهای مکتبی را شناخت و پایه‌های دوستی و گزینش دوستان را بر آن‌ها استوار ساخت.

بسیاری از افراد معتاد و فاسد، در پی دوستی با ناصالحان به فساد کشیده شده‌اند. بسیاری از افراد پاک و متقی هم تحت تاثیر شخصیت افراد خود ساخته و الهی و دوستی با صالحان به آن مرحله رسیده‌اند. اگر به ما توصیه شده که با اهل بیت (علیهم‌السلام) مودت و محبت داشته باشیم، از آن روست که مهرورزی با این خاندان، ما را در «خط تقوا» قرار می‌دهد.

گاهی هم محبت‌های افراطی و عشق و علاقه، چشم حقیقت بین انسان را می‌پوشاند و نقطه ضعف‌ها و عیب‌ها را نمی‌بینیم و پندها و هشدارها را نمی‌شنویم، که این هم از آفات دوستی‌های شدید و بدون ملاک و معیار است که سبب به چاه افتادن عاشقان چشم و گوش بسته و دل باخته می‌گردد.

بی شک، آنان که با افراد ناباب نشست و برخاست می‌کنند، روزی هم دچار حسرت و افسوس می‌شوند، ولی پشیمانی بی فایده است. قرآن در توصیف این‌گونه افراد می‌فرماید: «روز قیامت، روزی است که ستمگر، انگشت حسرت به دندان می‌گزد و با حسرت می‌گوید: کاش من هم با پیامبر، راهی برای دوستی داشتم، وای بر من، کاش فلانی را دوست خود نگرفته بودم، که مرا از یاد خدا

غافل کرد و گمراهم ساخت ...»^۱
به هر حال ، کاش به رهنمودهای خدا و قرآن
و اهل بیت در این مساله توجه کنیم تا دچار
حسرت‌های بعدی نشویم .
آنچه پیش روی شماست ، مجموعه چهل
حدیث برگزیده از انبوه روایات اسلامی در موضوع
« دوستی و همنشینی » است .
امید است که توجه به این رهنمودها ، گشاینده
راه درست و سعادت بخش برای ما پیروان حضرت
محمد ﷺ باشد .

جواد محدثی

۱- یا لیتنی اتخذت مع الرسول سبیلا ، یا ویلتا لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا
(فرقان آیه ۲۷ و ۲۸)

معیار شناخت

قال رسول الله ﷺ:

الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ، فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ
مَنْ يُخَالِلُ.

(بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۱۹۲)

همنشینه و دوستے

۱

معیار شناخت

پیامبر اکرم ﷺ فرمود :

انسان بر آیین دوستش خواهد بود. پس هر
کدام از شما بنگرد که با چه کسی دوستی
می کند.

دوستی مکتبی

قال رسول الله ﷺ:

مَنْ أَحَبَّ فِي اللَّهِ وَابْغَضَ فِي اللَّهِ وَاعْطَى فِي
اللَّهِ وَامْنَعَ فِي اللَّهِ فَهُوَ مِنْ أَصْفِيَاءِ اللَّهِ.

(کافی، ج ۲، ص ۱۲۵)

همنشینه و دوستے

۲

دوستی مکتبی

پیامبر اکرم ﷺ فرمود :

هر کس در راه خدا دوست بدارد و به خاطر
خدا دشمن بدارد و به خاطر خدا ببخشد و
به خاطر خدا نبخشد، پس او از برگزیدگان
خداست.

بہترین دوستان

قال علیؑ:

خَيْرُ إِخْوَانِكَ مَنْ سَارَعَ إِلَى الْخَيْرِ وَ
جَذَبَكَ إِلَيْهِ وَ أَمَرَكَ بِالْبِرِّ وَ أَعَانَكَ عَلَيْهِ.

(غررالحکم، ص ۴۱۷)

بهترین دوستان

امام علی علیه السلام فرمود:

بهترین برادران تو کسی است که در کار
نیک سبقت بگیرد و تو را هم به آن جذب
کند و تو را به نیکی فرمان دهد و در انجام
نیکی یاور تو باشد.

ناتوان ترین مردم

قال علی عليه السلام:

أَعَجَزُ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ عَنِ اكْتِسَابِ الْإِخْوَانِ،
وَ أَعَجَزُ مِنْهُ مَنْ ضَيَّعَ مَنْ ظَفَرَ بِهِ مِنْهُمْ.

(نهج البلاغه، حکمت ۱۲)

ناتوان ترین مردم

امام علی علیه السلام فرمود :

ناتوان ترین مردم کسی است که از دوست
یابی عاجز باشد. و ناتوان تر از او کسی است
که دوست به دست آورده را از دست بدهد.

دوستان قدیمی

قال علیؑ:

إِخْتَرِ مَنْ كُلُّ شَيْءٍ جَدِيدُهُ وَمِنَ الْإِخْوَانِ أَقْدَمُهُمْ.

(غرر الحکم ، ص ۴۱۶)

همنشینے و دوستے

۵

دوستان قدیمی

امام علی  فرمود :

از هر چیز، تازه‌ی آن را برگزین، ولی از
دوستان، آن را که قدیمی تر است انتخاب کن.

امتحان دوستی

قال علی عليه السلام:

قَدِّمِ الْإِخْتِبَارَ فِي اتِّخَاذِ الْإِخْوَانِ، فَإِنَّ الْإِخْتِبَارَ
مِعْيَارٌ يُفَرِّقُ بَيْنَ الْأَخْيَارِ وَالْأَشْرَارِ.

(غُررُ الْحِكْمِ ، حَدِيث (٦٨١٠)

امتحان دوستی

امام علی علیه السلام فرمود :

در انتخاب دوستان، قبلاً آنان را امتحان کن،
چرا که امتحان، معیاری است که خوبان و
بدان را از هم جدا می کند .

نشانه‌ی عقل

قال علیؑ: 

خَلِيلُ الْمَرْءِ دَلِيلُ عَلَى عَقْلِهِ.

(غرر الحکم، ج ۳ ص ۴۶۱)

همنشینے و دوستے

۷

نشانه ی عقل

امام علی علیه السلام فرمود:

دوست هر شخص، نشانه ی عقل و خرد اوست.

معاشرت با بزرگان

قال رسولُ الله ﷺ:

أَسْعَدُ النَّاسِ مَنْ خَالَطَ كِرَامَ النَّاسِ.

(بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۱۱۴)

همنشینه و دوستے

۸

معشرت با بزرگان

پیامبر اکرم ﷺ فرمود :

خوشبخت ترین مردم کسی است که
با مردم بزرگوار، معاشرت و دوستی داشته باشد.

آیین دوستی

قال علی علیه السلام:

إِجْعَلْ نَفْسَكَ مِيزَانًا فِيمَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ غَيْرِكَ،
فَاحْبِبْ لِغَيْرِكَ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ وَاكْرَهُ لَهُ
مَا تَكْرَهُ لَهَا.

(نهج البلاغه ، نامه ۳۱)

آیین دوستی

امام علی علیه السلام در نامه اش به امام حسن علیه السلام نوشت :

«خود»ت را در آنچه میان تو و دیگری
است «میزان» قرار بده. پس آنچه برای
خود دوست داری برای دیگران هم دوست
بدار و آنچه برای خودت نمی پسندی، برای
دیگران هم میسند.

دوست راهنما

قال الصادق عليه السلام:

أَحَبُّ إِخْوَانِي إِلَيَّ مَنْ أَهْدَى إِلَيَّ عُيُوبِي.

(کافی، ج ۲، ص ۶۳۹)

همنشینے و دوستے

۱۰

دوست راہنما

امام صادق علیہ السلام فرمودند :

بہترین دوستان و برادرانم نزد من کسی است
کہ عیب های مرا بہ عنوان ہدیہ نزد من آورد.

عطر دوستی

قال رسول الله ﷺ:

مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ مَثَلُ الْعَطَّارِ، إِنْ لَمْ
يُعْطِكَ مِنْ عِطْرِهِ أَصَابَكَ مِنْ رِيحِهِ.

(میزان الحکمة، حدیث ۱۸۴۹۹)

همنشینے و دوستے

۱۱

عطر دوستی

پیامبر اکرم ﷺ فرمود :

مَثَلِ هَمْنَشِينِ خُوب و شایسته، همانند عطار
است، که اگر از عطر خود چیزی به تو ندهد،
از بوی خوش او به تو می رسد.

مجموعه گل

۱۲

وصله مناسب

قال علی عليه السلام:

الصَّاحِبُ كَالرُّقْعَةِ فَاتَّخِذْهُ مُشَاكِلاً.

(غرر الحكم، ص ۴۲۳)

همنشینے و دوستے

۱۲

وصلہ مناسب

امام علی علیہ السلام فرمود :

همنشین و دوست، مثل وصلہ می ماند.
پس آن را هم شکل و متناسب با خود انتخاب
کن.

دوست واقعی

قال علیؑ:

لَا يَكُونُ الصَّدِيقُ لِأَخِيهِ صَدِيقًا حَتَّى يَحْفَظَهُ
فِي نَكْبَتِهِ وَ غَيْبَتِهِ وَ بَعْدَ وَفَاتِهِ.

(تحف العقول ، ص ۲۱۹)

دوست واقعی

امام علی  فرمود:

دوست، نسبت به برادر دینی‌اش دوست
واقعی نخواهد بود، مگر آنکه در سختی‌ها
و پشت سرش و پس از وفاتش، حقوق و
حرمت او را نگه دارد.

ملاک‌های هم‌نشین

قال الحسن عليه السلام:

إِصْحَبْ مَنْ إِذَا صَحِبْتَهُ زَانَكَ، وَإِذَا خَدِمْتَهُ
صَانَكَ، وَإِذَا أَرَدْتَ مِنْهُ مَعُونَةً أَعَانَكَ.

(بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۱۳۹)

ملاک های هم نشین

امام حسن مجتبی علیه السلام فرمود :

با کسی هم نشینی کن که هرگاه با او مصاحبت
کنی، مایه ی آراستگی تو شود، و هرگاه به او
خدمت کنی، تو را نگهبان باشد، و هرگاه از او
کمک بخواهی، یاریت کند.

هم نشینی با نیکان

قال علیؑ:

قَارِنْ أَهْلَ الْخَيْرِ تَكُنْ مِنْهُمْ، وَ بَايِنْ أَهْلَ الشَّرِّ
تَبِنْ عَنْهُمْ.

(نهج البلاغه ، نامه ۳۱)

همنشینه و دوستے

۱۵

همنشینی با نیکان

امام علی علیه السلام فرمود :

با نیکان همدمی و رفاقت کن تا از آنان باشی؛
و از بدان جدا باش، تا از آنان جدایی داشته
باشی.

معیار دوست خوب

قال علیؑ:

خَيْرُ مَنْ صَحِبْتَ مَنْ وَلَّهَكَ بِالْأُخْرَى،
وَزَهَّذَكَ فِي الدُّنْيَا، وَأَعَانَكَ عَلَى طَاعَةِ الْمَوْلَى.

(غررالحکم، حدیث ۵۰۳۰)

معیار دوست خوب

امام علی علیه السلام فرمود :

بهترین هم‌نشین برای تو کسی است که تو را
شیفته آخرت کند و در دنیا تو را پارسا سازد
و در اطاعت خداوند تو را کمک نماید.

دوستان نامناسب

قال الصادق عليه السلام:

إِخْذِرْ أَنْ تُؤَاخِي مَنْ أَرَادَكَ لِطْمَعٍ، أَوْ خَوْفٍ،
أَوْ مَيْلٍ، أَوْ لِلْأَكْلِ وَ الشُّرْبِ، وَ أَطْلُبْ مُوَاخَاةَ
الْأَتْقِيَاءِ.

(بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۲۸۲)

دوستان نامناسب

امام صادق  فرمود :

بر حذر باش از دوستی با کسانی که تو را
به خاطر طمع، ترس، هوای نفس یا برای
خوردن و آشامیدن می‌خواهند. و دوستی
اهل تقوا را بطلب.

بدترین دوستان

قال علیؑ:

شَرُّ الْإِخْوَانِ الْمُوَاصِلُ عِنْدَ الرَّخَاءِ، وَالْمُفَاصِلُ
عِنْدَ الْبَلَاءِ.

(غرر الحکم، حدیث ۵۷۱۴)

بدترین دوستان

امام علی علیه السلام فرمود :

بدترین دوستان کسی است کہ هنگام آسایش
و نعمت ، پیوند دارد ، ولی هنگام گرفتاری
جدا می شود.

... هم نشین مباش

كَانَ امِيرُ الْمُؤْمِنِينَ (ع) إِذَا صَعِدَ الْمِنْبَرُ قَالَ:

يَنْبَغِي لِلْمُسْلِمِ أَنْ يَتَجَنَّبَ مُوَاخَاةَ ثَلَاثَةٍ:
الْمَاجِنِ الْفَاجِرِ، وَالْأَحْمَقِ وَالْكَذَّابِ.

همنشینے و دوستے

۱۹

... ہم نشین مباحث

امام علی علیه السلام ہر گاہ ہر فراز منبر می رفت می فرمود :

سزاوار است کہ مسلمان از دوستی با سہ

نفر پرهیز کند:

پرروی بی پروا و تبہکار، احمق و دروغگو.

دوستی ہرگز

قال علیؑ :

إِيَّاكَ أَنْ تُحِبَّ أَعْدَاءَ اللَّهِ، أَوْ تُصْفِيَ وَدَّكَ
لِغَيْرِ أَوْلِيَاءِ اللَّهِ، فَإِنَّ مَنْ أَحَبَّ قَوْمًا حُشِرَ مَعَهُمْ.

(غررالحکم ، حدیث ۲۷۰۳)

دوستی هرگز

امام علی  فرمود:

مبادا دشمنان خدا را دوست بداری، یا
دوستی خالصانه ات را برای غیر دوستان
خدا قرار دهی!
چرا که هر کس گروهی را دوست بدارد،
با آنان محشور می شود.

مهربانی و دوستی

قال رسول الله ﷺ:

مَا اصْطَحَبَ اِثْنَانِ اِلَّا كَانَ اَعْظَمُهُمَا اَجْرًا
وَ اَحَبُّهُمَا اِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ اَرْقَقُهُمَا بِصَاحِبِهِ.

(کافی، ج ۲، ص ۶۶۹)

مهربانی و دوستی

پیامبر اکرم ﷺ فرمود :

هرگز دو نفر با هم دوستی و معاشرت
نمی‌کنند، مگر آن‌که هر کدام نسبت به
دیگری مهربان‌تر و رفیق‌تر باشد، اجرش
بیشتر و نزد خداوند محبوب‌تر است.

بهره های دوستی

قیل: یا رسول الله ای الجلساء خیر؟ قال صلی الله علیه و آله:

مَنْ ذَكَرَكُمْ بِاللَّهِ رُؤْيَتْهُ، وَ زَادَكُمْ فِي عِلْمِكُمْ
مَنْطِقُهُ، وَ ذَكَرَكُمْ بِالْآخِرَةِ عَمَلُهُ.

بہرہ های دوستی

از پیامبر خدا ﷺ پرسیدند:

کدام یک از ہم نشینان بہتر است؟
فرمود: آن کہ دیدنش شما را بہ یاد خدا
بیندازد و سخنش علم شما را بيفزاید و
عملش شما را بہ یاد آخرت اندازد .

ابراز مهر و علاقه

قال الصادق عليه السلام:

إِذَا أَحْبَبْتَ رَجُلًا فَأَخْبِرْهُ بِذَلِكَ، فَإِنَّهُ أَثْبَتُ
لِلْمَوَدَّةِ بَيْنَكُمَا.

(كافي، ج ۲، ص ۶۴۴)

ابراز مهر و علاقه

امام صادق علیه السلام فرمود :

هرگاه کسی را دوست داشتی، به او خبر بده
که دوستش داری ، چرا که این کار، دوستی
میان شما را استوارتر می سازد.

حق همنشین

قالَ زينُ العابدين (عليه السلام):

حَقُّ الْخَلِيطِ أَنْ لَا تَغُرَّهُ وَ لَا تَغُشَّهُ
وَلَا تَخْدَعَهُ وَ تَتَّقِيَ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فِي أَمْرِهِ.

(بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۸)

همنشینه و دوستے

۲۴

حق همنشین

امام سجاد علیه السلام فرمود :

حق همنشین آن است که او را مغرور نکنی،
به او کلک و نیرنگی نزنی و او را فریب ندهی
و در کار او از خدا پروا داشته باشی.

مراعات حقوق

قال علی عليه السلام:

لَا تُضِيعَنَّ حَقَّ أَخِيكَ اِتِّكَالاً عَلَى مَا بَيْنَكَ
وَبَيْنَهُ، فَإِنَّهُ لَيْسَ لَكَ بِأَخٍ مَنْ أَضَعْتَ حَقَّهُ.

(نهج البلاغه، نامه ۳۱)

مراعات حقوق

امام علی علیه السلام فرمود :

حق برادر دینی ات را به اتکای روابط
دوستانه ای که میان تو و اوست ضایع مکن.
چرا که اگر حق کسی را تباه و ضایع کنی،
دیگر او برادرت نیست.

رسم رفاقت

قال رسول الله ﷺ:

إِذَا آخَى أَحَدُكُمْ رَجُلًا، فَلْيَسْأَلْهُ عَنْ إِسْمِهِ وَ
إِسْمِ أَبِيهِ وَ قَبِيلَتِهِ وَ مَنْزِلِهِ، فَإِنَّهُ مِنْ وَاجِبِ
الْحَقِّ وَ صَافِي الْإِخَاءِ، وَ إِلَّا فَهِيَ مَوَدَّةٌ حَمَقَاءُ.

(بحار الانوار، ج ۷۱، ص ۱۶۶)

رسم رفاقت

پیامبر اکرم ﷺ فرمود :

هر گاه یکی از شما با کسی دوستی کرد، از نام او و پدرش و قبیله اش و نشانه خانه اش بپرسد، چرا که این از حق واجب و صفای دوستی است و گرنه، دوستی احمقانه ای خواهد بود.

انصاف و مواسات

قالَ علي عليه السلام:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمَرْءَ الْمُسْلِمَ الَّذِي يُحِبُّ لِأَخِيهِ
مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ وَ يَكْرَهُ لَهُ مَا يَكْرَهُ لِنَفْسِهِ.

(بحار الانوار، ج ۲۷، ص ۸۹)

انصاف و مواسات

امام علی علیه السلام فرمود :

همانا خداوند دوست دارد مسلمانی را که
آنچه برای خود دوست دارد برای برادرش نیز
پسندد و آنچه برای خود دوست ندارد برای
برادرش نیز نپسندد.

خَالَطُوا النَّاسَ مُخَالَطَةً إِنْ مِتُّمْ مَعَهَا بَكَّوْا
عَلَيْكُمْ وَإِنْ عِشْتُمْ حَنُّوا إِلَيْكُمْ.

مردمی بودن

امام علی علیه السلام فرمود :

با مردم چنان معاشرت و برخورد داشته باشید
که اگر مردید، بر شما بگریند و اگر زیستید، به
شما علاقه و تمایل داشته باشند.

خوش رویی در برخورد

قال علی علیه السلام:

إِذَا لَقِيتُمْ إِخْوَانَكُمْ، فَتَصَافَحُوا وَ أَظْهَرُوا لَهُمْ
الْبَشَاشَةَ وَ الْبُشْرَى، تَتَفَرَّقُوا وَ مَا عَلَيْكُمْ مِنْ
الْأَوْزَارِ قَدْ ذَهَبَ.

(خصال، ص ۶۳۳)

خوش رویی در برخورد

امام علی علیه السلام فرمود :

هرگاه برادران دینی خود را دیدار کردید، با
هم دست بدهید و چهره ی باز و گشاده به
آنان نشان دهید، (که اگر چنین کنید) وقتی از
هم جدا می شوید، همه گناهانتان پاک می شود.

دوستی های ناپایدار

قال علی علیه السلام:

مَوَدَّةُ أَبْنَاءِ الدُّنْيَا تَزُولُ لِأَدْنَى عَارِضٍ يَعْْرِضُ.

(غررالحکم ، حدیث ۹۸۲۸)

همنشینه و دوستے

۳۰

دوستی های ناپایدار

امام علی  فرمود :

دوستی اهل دنیا با کمترین عارضه ای که
پیش می آید، از بین می رود.

صُحْبَةُ الْأَشْرَارِ تَكْسِبُ الشَّرَّ، كَالرَّيْحِ إِذَا
مَرَّتْ بِالنَّثَنِ حَمَلَتْ نَثْنًا.

همنشینه و دوستے

۳۱

همنشینان بد

امام علی علیه السلام فرمود :

همنشینی با بدان، بدی می آورد، مثل باد که
وقتی بر گنداب و لجن زار عبور کند، با
خودش بوی بد می آورد.

... پرہیز کن

قال الصادق علیہ السلام:

أَحْذَرُ مِنَ النَّاسِ ثَلَاثَةٌ:
الْخَائِنَ وَالظَّالِمَ وَالنَّمَامَ، لِأَنَّ مَنْ خَانَ لَكَ
خَانَكَ، وَمَنْ ظَلَمَ لَكَ سَيَظْلِمُكَ، وَمَنْ نَمَّ
إِلَيْكَ سَيَنْمُ عَلَيْكَ.

(تحف العقول، ص ۳۱۶)

... پرہیز کن

امام صادق علیہ السلام فرمود :

از سه گروه از مردم حذر کن:
خیانتکار، ستمگر و سخن چین؛ زیرا کسی
که به سود تو خیانت کند به تو هم خیانت
می کند. و کسی که به نفع تو ظلم کند بر تو
هم ظلم خواهد کرد. و کسی که از دیگران
پیش تو سخن چینی کند، از تو نیز نزد دیگران
سخن چینی خواهد کرد.

افزایش دوستان

قال الحسن العسكري عليه السلام:

مَنْ كَانَ الْوَرَعُ سَجِيَّتَهُ، وَالْكَرَمُ طَبِيعَتَهُ،
وَالْحِلْمُ خَلَّتَهُ، كَثُرَ صَدِيقُهُ وَالثَّنَاءُ عَلَيْهِ.

(بحار الانوار، ج ۵۲ ص ۳۹۳)

افزایش دوستان

امام حسن عسکری (علیه السلام) فرمود :

کسی که پارسایی، اخلاقش باشد و کرم
و بزرگواری، طبیعت و سرشت او باشد و
حلم و بردباری خصلت و اخلاقش باشد،
دوستانش زیاد می شوند و تعریف و ستایش
او افزوده می گردد.

آفت دوستی

قال علی عليه السلام:

إِيَّاكَ وَالْعُجْبَ وَسُوءَ الْخُلُقِ وَقِلَّةَ الصَّبْرِ، فَإِنَّهُ
لَا يَسْتَقِيمُ لَكَ عَلَى هَذِهِ الْخِصَالِ الثَّلَاثِ صَاحِبٌ.

(خصال، ج ۱، ص ۴۱۷)

آفت دوستی

امام علی علیه السلام فرمود :

از خودپسندی و بد اخلاقی و کم صبری
پرهیز، زیرا با وجود این سه خصلت، هیچ
رفیق و همنشینی برایت باقی نمی ماند .

امتحان شناخت

قال عليؑ:

لَا يُعْرِفُ النَّاسُ إِلَّا بِالِاخْتِبَارِ، فَاخْتَبِرْ أَهْلَكَ وَ
وُلْدَكَ فِي غَيْبَتِكَ، وَصَدِيقَكَ فِي مُصِيبَتِكَ،
وَذَا الْقَرَابَةِ عِنْدَ فَاقَتِكَ.

(بحار الانوار، ج ۵۷، ص ۱۰)

امتحان شناخت

امام علی علیه السلام فرمود:

مردم جز با امتحان شناخته نمی شوند. پس
خانواده و فرزندان خود را در نبودن
امتحان کن. و دوست را در مصیبت و
گرفتاریات، و خویشاوندان را هنگام فقر
و تنگدستیات بیآزمای.

إِيَّاكَ وَ مُعَاشِرَةَ مُتَّبِعِي عُيُوبِ النَّاسِ،
فَإِنَّهُ لَمْ يَسْلَمْ مُصَاحِبُهُمْ مِنْهُمْ.

(غرر الحكم، حديث ٢٦٤٩)

عیبجویان

امام علی علیه السلام فرمود:

از معاشرت با کسی که در پی عیوب مردم است
پرهیز، زیرا کسی که با این افراد هم‌نشینی کند،
از دست و زبان آنان سالم نمی‌ماند.

مَنْ غَضِبَ عَلَيْكَ مِنْ إِخْوَانِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ
فَلَمْ يَقُلْ فِيكَ شَرًّا، فَاتَّخِذْهُ لِنَفْسِكَ صَدِيقًا.

مہار خشم

امام صادق علیہ السلام فرمود :

هر کس از دوستانت که سه بار نسبت به تو
عصبانی شد، ولی حرف زشت و بدی درباره
تو نگفت، او را به دوستی خود انتخاب کن.

مجموعه گل

۳۸

مهار خشم

قال الامام الحسن عليه السلام:

صاحب الناس مثل ما تحب أن يصاحبوك به.

(میزان الحکمة، حدیث ۱۲۹۶۶)

همنشینه و دوستے

۳۸

مہار خشم

امام حسن مجتبیٰ (علیہ السلام) فرمود :

با مردم همان گونه معاشرت و ہم نشینی کن
کہ دوست داری با تو معاشرت کنند.

غریب کیست؟

قال علیؑ:

الْغَرِيبُ مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَيْبٌ.

(نهج البلاغه، نامه ۳۱)

همنشینه و دوستے

۳۹

غریب کیست؟

امام علی  فرمود:

غریب، کسی است کہ «دوست» نداشته باشد.

مرز دوستی و دشمنی

قال علی (علیه السلام):

أَحِبُّ حَبِيبِكَ هَوْنًا مَا، فَعَسَى أَنْ يَكُونَ
بَغِضِكَ يَوْمًا مَا، وَابْغِضْ بَغِضَكَ هَوْنًا مَا،
فَعَسَى أَنْ يَكُونَ حَبِيبَكَ يَوْمًا مَا.

(میزان الحکمة، حدیث ۱۲۹۹۶)

همنشینه دوستی

۴۰

مرز دوستی و دشمنی

امام علی  فرمود:

با دوست خود تا حدی دوستی کن، چه بسا
روزی دشمن تو شود. با دشمن خودت هم
تا حدی دشمنی کن، زیرا شاید یک روز،
دوست تو شود.

مجموعه گل

تربیت نفس	همنشینی و دوستی
صله ی رحم	حسن خلق
فضل زیارت	نشاط و غم
صدقه	سکوت و کلام
همسایه	نماز شب
حلال و حرام	بلا
حسن ظن	معیارها
سوء ظن	حب اهل بیت (علیهم السلام)
توبه و استغفار	معیارهای انتخاب همسر
والدین	زن در خانواده
کلیدهای رزق و روزی	مرد در خانواده
قرآن	ازدواج
نماز صبح	حیا

